

MI EMBER AZ A MUSZKA?

Írta: Köznépi.

1849.

Polgártestvéreim!

Ki ne hallotta volna közületek, hogy miután bátor seregünk vitézsége Isten segedelmével megverte a németet, s ős Buda várának ormáról is levettetett már halálszínű fekete-sárga zászlója: most mint a vízbe fuldokló, mint egy kétségbe esett kártyás az utolsó eszközhöz nyúlt, s a muszka czárnál koldult segedelemért, hogy elvesztett zsaroló hatalmát szerezzé vissza, szabadságunkat tiporja szét, s nyakunkra új nyomasztó jármot készítsen»

A muszka kapott az alkalmon. Hogy is ne? hiszen édes hazánk áldott földje megtetszhetett néki. Zsíros konc lenne az fáradtságáért, ha kiprédálhálná pinczéinket, kirabolhatná kamráinkat, Sibéria jégpusztáira nyusztot fogni, vagy a Kaukázus bércei közé földalatti lyukakba ércz-követ törni hurczoltathatná férfainkat, megszeplősíthelné asszonyainkat, s így hazánk vérrel fölszentelt földje felett is suhogtathatná hatalmának vasvesszejét !

A muszka olyan, mint a mesebeli hétfejű sárkány, melly minden napra újabb újabb szűzlyánt követelt torkába vettetni: a muszka mindig újabb újabb országokat nyel el, és sem-

misít meg. Így járt egyebek közt Lengyelország. Most hazánkon a sor; s kitátotta már reá iszonyú száját hogy elnyelje!

A muszka buta és babonás. Isten gyanánt tekinti czárját; s a czár örül ennek, mert ő még baromnak tekinti népét; s úgy is bánik vele, mint mi szoktunk barmainkkal... de még úgy sem: mi szelídebbek vagyunk marháink iránt.

A czár magát tekinti pápának s egyszersmind császárnak; ő gyakorol minden világi s lelki hatalmat. És hogy ezt tudatlan népe könnyebben tűrhesse, nem engedi azt felvilágosodni, nehogy azon jussokat követelhesse, mellyek őt mint embert megilletik. Ezért gyűlöl és kiírt minden más vallásunkat; mivel azok Jézus tanítása szerint szabadságot követelnek, mellyre Isten teremté bennünket.

A muszka telhetetlen. Az urakat pusztítja, roppant adót vetvén reájok; a szegény parasztot az úr sarczolja, hogy adóját kifizethesse, s a czár kegyelmét el ne veszítse.

A muszka zsarnok és rabló. Elrabolta a lengyel nemeseknek vagyonaikat, s muszka katonatiszteinek ajándékozta azokat. De ezek sem örülhetnek nyert jószágaiknak: mert iszonyú adót ró rajok a czár, hogy nagy számú durva katonáit fizethesse. S mit tesznek az uj földesurak, hogy kifizethessék a rajok vetett adót?... jobbagyaikat sarczolják ki utolsó fillérükig; s ha ez sem elég: elszedik szebb arczu s növésű leánykáikat, kiket fölnevelnek, s mint barmokat a vásáron árulnak el.—
]gy tiszteli a muszka az asszony i nemet, mel-

lyel rabszolgálónak tekint. Mit is tudna ő az emberi méltóságról?... S mind ezt a muszka paraszt néma egykedvűséggel tűri; tűri, mert jobb sorsról nem is álmodik; s ki ilyenről felvilágosítani merné, rögtöni halál lenne büntetése. De Krisztus szabadsághirdető szavainak el kell végre e szerencsétlenekhez is jutnia; s akkor jaj a zsarnoknak, mert avasvessző, mellyel népeit sanyargatta, tulajdon fejét fogja szétzúzni.

Uram! jöjön el a te országod Muszkaországba is.

A muszkanak kormányzó pálczája a kancsukának nevezett korbács. Ez ad olt ösztönt mindenre: ezzel hajttnak temploaikba; ez csattog a kényszerűtett munkások, gyilkosok és gonosztévők hátán épen úgy, mint a katonák fejei felett. Hol a kancsuka nem használ, ott más eszközökhöz nyúl; és vagy sötét börtönlyukakba záratja be azokat, kiket körmei közé ragadott, vagy Sibériának örökös hóval fedett pusztáira számkiveti.

Ennél a Sibériai számkivetésnél borzasztóbb állapotot alig gondolhatunk. Kik egyszer a czár állal erre vannak kárhoztatva, elszaktatnak testvéreiktől, szülőiktől, gyermekeiktől, s több százmérföldekre páronkint békókba veretlen kényteleníttetnek a jeges tenger felé utazni; hol a szem egyebet nem lát, mint jéghegyeket s hóval borított sivatagokat; a fül egyebet nem hall, mint az ordító nagy szelek zúgását, tengeri fejér medvék mormolását, s a csapatonként kóborló farkasok ugatását. Itt ház nincs; s hogy a szám-

kivetett szerencsétlenek az iszonyú hideg ellen megvédjék magokat, a hóban lyukakat vájnak, s olt melengetik fel merevült tagjaikat. Napi munkára, vagy bánya-üregekbe érczkövet törni hajtának; mint ez a Kaukázus hegyei mellett történik, vagy kivettetik rajok bizonyos számú nyusztak fogása, mellyek bőreit prémnek szokta a czár eladni. S jaj azon szerencsétlenek, ki a kivettett számot össze nem tudta fogni!.... Itt is a kancsuka uralkodik, és koplaltatás. Sokszor sós keringet adnak enniük, de az italt megtagadják tőlök, hogy a szomjúsággal annál inkább kínozhassák. Sibériában a számkivetettek szemei vagy igen elgyengülnek, vagy végkép megvakulnak: a bánya-üregekben a folytonos sötétség, fenn pedig az örökös hó és jég csillámlása miatt, — Mind ezen szenvedéseket kínzóbbá szokták még tenni a durva katona örök, kik a czárnak annál nagyobb kegyelmében részesülnek, minél inkább kegyetlenkedtek a számkivetetteken; kik azon egyetlen vigasztalástól is megfosztatnak, hogy kínaik nagyságát testvéreik, vagy jó barátaiknak beszélhetnék el; mert némán hangzik ott el jajkiáltozásuk, avagy újabb ostorcsapás által némtítatik el.

De hallja az úr, s látja onnan a magasból! A Sibériába való száműzetésre elég csak egy szó, mi a czár füleinek nem tetszik; elég rá csak a gyanú, hogy valaki szabaddá lenni óhajt. Különös büntetése szokott ez még is lenni azoknak, kik lelkiisméretök szerint imádják Istenöket, s nem térnek el igaznak hitt vallásuktól a muszka babonáskodásra. Mert a czár erősen fellelte magában minden alatt-

valóit muszka hitűekké tenni, s a magáén kívül birodalmában semmi más vallást meg nem engedni. Azért a ki ellentáll, pártütő gyanánt tekintetik, Sibériába hurczoltatik.

Így irtja és pusztítja a lengyel katolikus népet; így irtja ki birodalmából a német protestánsokat is.

De hogy annál világosabban képzelhessétek, mint mennek ott a dolgok, s mit várhatunk, ha leigáztatni hagyjuk magunkat: történeteket*) fogok nektek barátim! elmondani; hallgassátok meg

miután legyőzettek a muszka dühös fegyverei által az egymásközt viszátkodó lengyelek, mindenek előtt azt látta szükségesnek, hogy velük a katolika hitet elhagyassa, s a nemegyesült muszka vallásra csábítsa át. Azért elszedte templomaikat: így Vlnában hol 30 templomot bírtak, csak négyet hagyott meg, a többieket a muszkák részére foglalta le; megtiltotta papjaiknak a tanítást, avagy öszszefogatta, s mint lázítókat küldötte Sibériába: míg más részről az elcsábításnak minden nemtelen eszközeihez folyamodott.

Térítési eszköze az arany és kancsuka. Hol az arany nem használ, ott a kancsukához nyúl. Térítők a pópák, kiknek parancsolatjára mindenkor készen állnak a kozák-katonák. Egyegy áttért lelkeért ötven forintot kapnak; s így képzelhetjük, milly buzgóan járnak el térítői kötelességükben.

Annak bebizonyítására, hogy valaki át-

*) E történetek a „Journal des Debats“ és „L Unwers“ című francain ujságlapokból vannak átvéve.

tért, elég egy kereszt vonás. A ravasz pópák tudnillik a szegény írni s olvasni nem tudó parasztok elejébe teszik az áttérésről szóló bizonyító levelet, olly kijelentéssel, hogy abban kérelem foglaltatik, s kik aláírják, a czárnak nagy kegyelmében részesülnek. Ha egyszer kezök keresztvonását alátétethetik, azonnal muszka vallásúaknak tartatnak, s jaj nekik, ha az ellen szólni, vagy katolikus pap kezéből valamelly szentséget felvenni merészlenek: mivel ez által azonnal lázzadóknak mondatnak, s a szegény parasztok ugyan nagy oroszország belsejébe hurczoltatnak, a szentségkiszolgáló pap pedig Sibériába száműzetik, így 1843-ban s 1844-ben több kiüzetelt Lithvánia s Podolia lengyel tartományokból 3,000 szegény katolikusknál, kik a birodalom belsejében szétszórva gyermekeik-, feleségeik- s papjaiktól elszakítatva erőszakoltattak atyáik hitének elhagyására.

És a szegény papok, kik híveiket a szentségek kiszolgáltatásával vigasztalni merték?... Ezek január 8-dikát követő éjjel 1843-ban erőszakosan elvitettek plébániáikból, s kezeik- és lábaikra bilincsek veretvén, mint valamelly rabló csoport, számra kétszáznegyvenen, Minsk nevű városba hurczoltattak, hol a legterhesb és aljasb szolgálatot kellett végezniük. De mivel ez által sem lehetett őket hitüktől elcsábitatni: kimondatott rájuk a Sibériába való száműzetés ítélete. Most kezeik s lábaik össze lévén lánczolva, nagy elzárt kocsikra rakattak, mellyekből sem eget sem földet látniok nem lehetett, s éjjel nappal egy mécs állal

voltak megvilágítva; és e szomorú mozgó lölöczökön haladták át azon roppant távolságot, melly őket Sibériától elválasztá. Alig hogy Tobolskba értek, száznegyvenhárman, részint a rossz bánás, részint a nagy hideg- és utazásból kapott nyavalyákban, csak hamar elhaláltak. Így a halál véget vetett az ő szenvedéseknek, s egyedül Istennek beszélhetik el a kínokat, mellyeket kiállani kéntelenítettek. A többiek minden különség nélkül összelánczoltattak a gonosztevőkkel, s kényszerített munkára ítéltettek. Fekete kenyér és víz vala egyedüli eledelök; nappali munkájok pedig fa-fűrészelés, erdők irtása, míg mások a lovakkal együtt malmot hajtottak; s midőn illy munkában kifáradta» összerogytak, a hideg és fáradtság által megmerevült tagjaik: azonnal korbácsulésekkel hozatlak mozgásba.— E borzasztó rabságuk hihetőleg még most is tartana, ha az isteni gondviselés alkalmat nem szolgáltat nekik lánczaik szétlérésére. — 1845-dik május hó 8-ika volt, midőn egy tobolski fő úr szerencsésnek érezvén magát, hogy férfi gyermeke született, e feletti örömet azzal bizonyíla be, hogy az ottani foglyuk közt élelmi szereket osztatott szét, mi kenyérből, húsból és pálinkából állott. Rendkívüli ünnepnap volt ez a szegény lengyel papokra, kik két esztendőől óla csupán kenyérrrel s vízzel táplálkoztak. Hálával fogadták a nagy úr adományát; a pálinkát azonban nem vették el. S épen ez szabadítá meg őket: mert a feleltek örökdő tiszték és katonák neki estek a raboknak szánt pálinkád

nak, s attól megrészegegvén, míg mély álomba merülten aludtak, a foglyok ágyterítőikből kötelet készítettek, s rajta egyenkint az erősségből leereszkedvén, kiszabadultak. Most az isteni gondviselésre bízván magokat, miután majd iszonyú kiterjedésű hóval fedett pusztaságokon, majd a legsűrűbb erdőkön s folyamokon — mellyeken át kellett úszniok, — vergődtek volna keresztül, egészségesen a fejérlenger partjaihoz érlek, hol egy porosz hajóra akadván, azon Königsbergbe jöttek. — S itt először tapodván szabad földet, végre szabadoknak érezhetők magokat.

A muszka rosszabb a pogánynál. A török nem bánik illy kegyetlenül keresztény testvéreinkkel s papjaikkal.

Hasonló kegyetlenségeknek nemcsak az erősebb férfiak, hanem a gyengébb asszonyi- nem is ki van ott téve, ha magát a muszka hitre át csábítani nem engedi. Ezért törültéllel az apáczáknak több kolostoraik; s még azok az irgalmas-rendű-nének is kozák vad katonák által kergettettek szét, kik Vlnában ingyen, tisztán keresztény szereieiből gyógyítottak, ápollak. — Iszonyú dolgokat olvashatunk különösen a minski apácza üldöztetéséről, kiknek szenvedése 1838-ban vette kezdetét. Ezek elcsábítása bizonyos Siameszko nevű pára bízott, ki kolostorukba bemenvén, a czár nevében felhívta őket az álpártolásra. „Most még szabadon választhattok — úgymond — a gazdag állapot között, mellybe a császár kegyelme helyez benneteket, ha a muszka hitre tértek: és a kényszerített munka s Si-

béria között, ha megátalkodtok.“ „E kettő közül — felelék az apácák — mi a jobbikat választjuk; azaz: kedvesebb nekünk a kényszerített munka és száz Sihéria, hogy sem hitünket megtagadjuk.“ „Várjatok csak — ordított ismét reájok Siameszko, — majd ha a vesszőcsapások által a bőrt, mellyben születetek, leveszem, és egy más bőr fogja csontjaitokat fedni, engedékenyebbek lesztek.“ Az apácák erre iszonyodást jelentő kiáltást tettek, s egy közülök így válaszolt Siameszkonak: „Vedd el bőrünket, vedd el húnsunkat s zúzd össze csontjainkat: de azért mi hitünkhöz hívek maradunk.“ E szavak után kimondá a kegyetlen pópa, hogy Vitepsk városba fognak menni; mit hallván az apácák, a polgári kormányzó lábaihoz borulva egyedül azt kérék, hogy engedje meg nekik, miszerint még egyszer a templomba mehessenek, s attól elbúcsúzhassanak. Zokogva hulltak itt térdre, imádkozván az olláriszentség előtt; s midőn felkeltek, egy közülök — szíve megrepedvén — halva feküdt a földön. A többiek azonnal útnak indítottak, s első napon tizenöt óráig gyalogoltak. Éjszakára parasztnál szállásoltattak be; kik közül némelyek csúfolták az apácákat: míg mások szánakozva rajtok, ételükkel is megkínálák. Azonban mindenik apácza mellé két katona volt rendelve, kik nem engedték meg, hogy valami meleget adjanak nekik. Hét napig tartott illy utazás után végre elértek Vilepskbe« Itt kezeikről levétettek a békók, mellyekkel kettenkint egymáshoz valának lánczolva, s he-

lyettök lábaikra rakattak bilincsek, mellyeket hét évi szenvedésük alatt nem is tettek le sem éjjel, sem nappal. Napi munkájuk többnyire köllörésből állott, mit taligákon, — mellyekhez oda voltak lánczolva, — kellett hordaniok. Éjjel bezárattak tömlöczükbe; mellyben kevés szalmán kívül semmi más házi szer nem volt. Eledelük olly nyomorult vala, hogy az éhség gyakran kénszeríté őket, nyáron ugyan mezei füvekkel, télen állal pedig a tehenek és sertések eledelével táplálkozni. Ehöz járult az ostorozás, hetenkint kétszer. Siameszko parancsolata szerint csak 30 csapás volt kiszabva; de a durva felügyelő, hogy érdemet szerezzen a czár előtt, tetszése szerint szaporítá azok számát. Az ostorozás az udvaron, öregek és ifjak láttára szokott végrehajtatni. Ostorozás után azonnal véres hátakkal kénszerített munkára hajtottak ismét. Illyenkor vérfolt pecsétek maradtak nyomaikban; s ha a gyengébbek ellankadva lerogytak, új veréssel üzettek tovább. Az apáczákegyike, Gorska Columbina, illy ostorozás után elájulva dült le; s midőn az őr ötöt új korbácsütésekkel hajtaná fel, taligájáig vánszorgott, s azt megrakván, húzni próbálta; de az első lépésnél halva rogyott össze. Egy másik, a kemenczében, hol tüzet kellett raknia, az őr által eleven megégettetett; Grolovska Nepomucena pedig egy hasáb-fával fején kapott ütés következtében halt meg. Sokszor megesett, hogy szegény emberek megmaradt kenyérdarabokat vetének oda nékik. Épen illy alamizsnát akart egykor az egyik apácza elvenni, mit az őr meglátván, botjával rá rohant, s leverve lábáról,

hajánfogva körülhurczolt, végre őt olly dühösen csapván egy fatuskóhoz, hogy egyik oldalcsontja eltört, s még azon éjjel kiadta lelkét.— Ily szenvedések között töltöttek el Vitepskben a szerencsétlenek két esztendő. Innen ismét Polozkba hurczoltattak; de szenvedéseik semmit sem enyhültek. Itt már nem engedtetett meg, hogy őket a szegények kenyerekből részesítsék; és ha a zsidók, kik nekik időről időre pálinka moslékot adtak, nem lettek volna, hihetőleg éhen halnak el. Polozkban egykor egész csoport részegeket uszított rájuk a felügyelő, kik dühösen neki esvén az apáczáknak, azokat iszonyúan ütötték, harapták, karmolták. Két apácza lábbal tapodtatott agyon; egy harmadik még ugyanazon éjjel meghalt; nyolcznak pedig szeme és arcza össze volt tépve. Maga az apátné — Miecziszlawska karján három helyen volt megharapva, s oldalán olly hasítás vala, hogy belrészei is kilátszanának, koponyacsontja pedig akkép szétzúzva, hogy agyveleje egész az azt fedő hártyaig le volna meztelenítve. — De nem folytatom tovább szenvedéseiket, mert önmagamnak feljajdul szívem azok leírása alatt. Ily sorsban állottak ki hét esztendő, s a többiek ez alatt mártyr halált szenvedvén, négyen szökés által szerencsésen kimenekültek; s most a testeiken látszó iszonyú sebhelyek tesznek bizonyoságot szavaik igazságáról, s szenvedéseik igaz voltáról.

Mi tehát a muszka? — Az emberiség hóhéra, az emberi méltóság letiprója.

Míg a vallásos üldözés tartott bizonyos Dombrowski nevű úr, hogy hitét bátran vall-

hassa, Lengyelországból kiköltözött, Pózen tartományba. Azonban hogy ott hagyott öreg anyját s testvéreit még egyszer láthassa, visszatért hazájába; de ott azonnal megismertetvén; 150 korbácsapásra ítéltetett. A 147ik csapásra mint hazájának s hitének mártyra meghalt; három ülés már csak holt testét érte.

Mi tehát a muszka? — Nem, nem ember; a vadállatnál kegyetlenebb fúria.

Egy másik földbirtokos, Mirski nevezetű, mielőtt a vallásos üldözés legjobban dühöngene, összehitta jobbágyait, és őseik hitének állhалatos vallására inté őket; miért büntetésül sibériai határokra vitetett, hol öt évet töltött, jószágai ez alatt elfoglaltatván. Miután azonban a parasztok, földesurok példájára hivatkozván, nem hagyák magokat elcsábíttatni. Mirski visszahívaték Sibériából, és azzal bízattaték, hogy minden jószágait vissza fogja kapni, ha javasolni fogja jobbágyainak az áttérést. Mirski ekkor a nép elébe állott, könnyekkel ázott arcczal: de szólni nem lévén képes, kezeit és szemeit égre emelte. A nép megérté a néma beszédet, s megesküvék soha nem szakadni el ősei hitétől. — Nem sokára az egész nép elkergettetett a muszka birodalom belsejébe, Mirski úr pedig vissza vitetett Sibériába.

Mi tehát az a muszka? — Emberi formát viselő vadállat, a ravasz róka fajból.

Vagy azt hiszitek, hogy talán csak vallásáért üldözi a népet? — csalódtok. Ő mindent gyűlöl s kiirt, mi butasági s rabszolgasági rendszerével bármiképen ellenkezik: azért mindent megmozdít, hogy alattvalóinak felvilágosodását

akadályozza. Szavaim igazságát lássátok e történetből:

1812-ben egy Wereschtsegir nevű fiatal ember Napoleon felszólításához jutott, mellyel az hadseregéhez intézett, s muszka nyelvre lefordítván, mint újságot, néhány barátjával közlőtte azt. De rögtön feladatott Rostopschin városi kormányzónak, ki miután őt bebörtönöztette, mint felségsértőt törvény elébe állíttatá. A bírák nem találták őt halálra érdemesnek; de a kormányzó miatti félelmükben feloldozni sem bátorkodván, a port mindig tovább húzták. Ezért felforrtyanván Rostopschin, maga elébe vezetett a fiatal Wereschsegirt, s miután durva szidalmakkal illette, a jelenlévő rendőrlovásoknak parancsolá, hogy kardjaikkal vagdalják össze; mi végre is hajtattott, annál nagyobb kegyetlenséggel, mivele katonák rősz tompa fegyverrel voltak ellátva. A szerencsétlen ifjú ember holtteste ezután egyik katona lovának farkához köttetett, s mindaddig vonczoltatott, a város utczáin, míg végre csaknem egészen szét rongyollott.

Ilyen a muszkának igazságkiszolgáltatása. Nincs rendszeres törvénye; hanem a zsarnok czár s vad katonáinak önkénye szolgál olt törvényül, mellyel akkor változtatnak, midőn nekik úgy tetszik.

Avagy hiszitek polgártestvéreim! hogy e kegyetlenségeket csak a katolikusokon gyakorolja? — Újra mondom: csalódtok. Gyűlöli ő a protestánst úgy mint a katolikust, s kiirtani törekszik egyiránt. Ezért hozott be a protestánsok iskoláiba muszka-kátét; ezért erőszakolja azokat a muszka templomba való járásra;

s ez volt oka annak is, hogy midőn vallásuknak illy elnyomatását nem tűrhették, más hazát kívántak keresni, hol Menőket meggyőződésük szerint imádhassák, megtagadtatott tőlök a kiköltözködhetségi szabadság.

Vagy talán hiszitek, hogy megváltoztatta vad természetét, snem kegyetlenkedendik úgy rajtunk, mint Lengyelországban?—Vlég egyszer mondom: csalódtok. Épen most értesülünk róla, hogy betörvén vad csordáival hazánkba, első tette volt: összefogdosni s megfertőztetni az asszonyokat, s minden marháikat egyéb vagyonukkal együtt elrablani.

A muszka maga természetét meg nem változtatja: ő jön, hogy mindattól megfosszon bennünket, mi előttünk szent, mihez egész lélekkel ragaszkodunk.

Szentnek tartjuk és sérthetlennék asszonyaink becsületét, lányaink szüzi szemérmét: a muszka jön, hogy elrabolja mindkettőt.

Szentnek tartjuk vagyonunkat, mihez arcunk véres veritékével jutottunk; a muszka jön, hogy felprédálja s feleméssze azt.

Szent előttünk aszabadság, mellyért apáink küzdöttek, s most testvéreink a harcz mezején vérzenek: a muszka jön, hogy rablánczot veszen ránk, s rabszolgaságba hurczoljon magával.

Szent előttünk a hit, mellyet vallunk, s mellynek vezető világánál ideig úgy, mint örökké boldogok lenni kívánunk: a muszka jön, hogy eloltsa köztünk a vallás boldogítva világló fátylóját; vad sötétséget terjesszen, s kancsukával verjen fejünkbe s szívünkbe új vallási meggyőződést.

És ti polgártestvéreim! megengednétek ezt?
Nem, soha, soha.

Ti magyarok vagytok, gyermekei a hős Hunyadiak, Zrínyiek s Rákóczinknak; testvérei reltenlhetlen honvédőinknek, s nyalka vitéz huszárainknak. Ti gyávák nem lehettek; ha gyávák lennétek, ha önkiül rohannátok a muszka éhes torkába. Isten is elhagyna benneteket; nem volnátok méltók élni e szép haza kebelén.

S aztán mit is rettegnétek zagyvalékos csorda hadaitól, piszkos katonáitól? Csak a mindig fejük felett suhogó korbács tartja azokat őszszeg ha meglátják vitézségteket, mint anyanélkülvaló csirkék fognak szétfutni bátorságtok elől. Így tettek egy pár hónappal ez előtt Szében melleit, hol Bem hadvezérünk vitéz serege szétverte őket; s a gyávák, mint makranczos gyermek szokott, bölgve futottak vissza hazájokba. Ha meghunnyászkodunk előtte, rablánczotver lábainkra jármot vet nyakunkba.

Fel tehát hazánk lelkes keresztény papjai! lángszavakat vegyetek ajkaitokra, mellyek felgyulaszszak a nép szívét, hogy ellentálljon e barbároknek, mert különben első dühének ti lesztek martaléki. Hordozzátok előttünk, mint ugyanannyi Kapisztrán Jánosok, a' keresztet, jelét a váltságnek s emberi szabadságnak: mi követjük azt.

Fel ti ősz apák! készítsétek gyermekeiteket az élethalál harczára. A ti áldástok kísérjen míg küzdünk, s imádságotok támogassa fegyvereinket.

Fel ti erős karú, edzett erejű férfiak! fegyverré váljék kezetekben minden darab kő, fa,

fokos és kasza. Nem fog azoknak ellentállhatni a gyáva sereg, ha lelkesülve lesztek hazátokért, vallástokért, szabadságtokért. Csak egyet kerüljete: az egymásközi egyenetlenséget és visszavonást. A lengyelt is akkor igazta le, midőn egymásközt egyenetlenkedett. Egy legyen a ti szívelek, akaratotok, czélotok: visszave-rése a csorda hadaknak.

És ti hazám szép lelkű asszonyai! nem ten-nétek-e meg mindent, mit hazánk szabadítása most megkíván? Szerelmetek füzével tartjátok ébren férjeitek szívében a haza iránti szerel-met; bátorítsátok a gyengéket, vessétek meg a gyávákat. Ne fogadjátok kebleitekre, lökjétek vissza az olly alávalót, ki most kimarad a harczo-lók soraiból. Buzgó szívetek kérjen áldást fegy-vereinkre, s mi békén fogjuk tűrni a sebeket is: hiszen hazánkért kapjuk azokat, s a ti gyengéd kezeitek fogják bekötözni.

Fel, fel, mindnyájan, hit, vallás, s állapot különség nélkül! Most nem egyik vagy másik felekezet felemeltetése vagy letiprása van szó-ban, hanem az összes haza felett vettetik kocz-ka, annak szabadságával s minden javaival egye-temben. Válasszatok tehát, hazátok és Sibéria jégpusztái; szabadságtok és muszka rabszolga-ság; a gyáva meghunyászkodás, vagy vitéz ellentállás közölt!!!